

Remissvar

Datum
2024-05-31

Ärendenr
MSB 2024-03691

Ert datum
2024-03-04

Er referens
A2023/01565

Rättsenhet 2 (RA-RE2)
Mia Lindström
010-240 45 44
Mia.Lindstrom@msb.se

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

a.remissvar@regeringskansliet.se
a.arm@regeringskansliet.se (kopia)

Betänkandet SOU 2023:79 Arbetsrätten under krig och krigsfara

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anser att utredningens förslag är väl avvägda och balanserade samt genomförbara. Myndigheten vill dock framföra några synpunkter avseende tidsbegränsade anställningar, deras övergång till tillsvidareanställning, avvikelser från arbetsrättsliga bestämmelser genom kollektivavtal och beredskapsbestämmelser om arbetstid. Avslutningsvis vill MSB framföra behov av framtida utredningar kring frågor om möjligheter till tjänstledighet och arbetsrättslig reglering av frivillig förstärkningspersonal i fredstid.

Tidsbegränsade anställningsavtal och övergång till tillsvidareavtal (avsnitten 9.2.1 och 9.2.2)

Utredningen bedömer att det inte behöver göras några ändringar av anställningsskyddslagens bestämmelser om tidsbegränsade anställningar för att tillgodose totalförsvarets behov under krig, krigsfara och extraordinära förhållanden. Det kan dock argumenteras för att det skulle kunna bli tydligare om det redan i lagen framgår att det finns en särskild form av tidsbegränsad anställning som endast kan tillämpas när det råder krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden.

Utredningens bedömning att det under krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden inte behöver ske någon ändring av tiden för när en tidsbegränsad anställning övergår i en tillsvidareanställning (så kallad kvalifikationstid) verkar inte ha tagit hänsyn till att personer som är lämpliga att anställa tidsbegränsat kan ha haft tidsbegränsade anställningar hos arbetsgivaren innan sådana förhållanden inträder. Därigenom kan sådana personer redan ha ackumulerat kvalifikationstid så att det inte finns utrymme för särskilt mycket mer tidsbegränsad anställningstid innan reglerna för att omvandla den tidsbegränsade anställningen till en tillsvidareanställning blir tillämpliga.

Det är troligt att det under krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden kommer finnas arbetsgivare som behöver öka sin personalstyrka men endast under en begränsad tid (som längst kanske under den tid det råder krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden). Beroende på under hur lång tid sådana förhållanden råder kan således en arbetsgivare försättas i sådant läge att resurser redan tidigt behöver avsättas för hantering av frågor relaterade till bemanning och personalbehov.

MSB anser att det finns en risk med att arbetsgivare (och särskilt arbetsgivare som bedriver verksamhet av betydelse för totalförsvaret) förhållandevis tidigt under krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden behöver ta ställning till och lägga alltför mycket tid och andra

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

resurser på övertalighetshantering. Redan i normalläge är övertalighetshantering och omställningsprocesser resurs- och tidskrävande. Det kan därför befaras att det även med de anpassningar som utredningen förslår för tid under krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden, ändå inte kommer att bli en så mycket enklare hantering av övertalighet. Det skulle kunna medföra att arbete som är för totalförsvarets bästa inte kommer till stånd inom rimlig tid eller på ett effektivt sätt. Ett alternativt förslag är att kvalificeringstiden redan i lagen regleras till att under krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden ska gälla under något längre tid såsom förslagsvis två år (vilket var den tid som gällde enligt lagen om anställningsskydd före ändringen till ett års kvalificeringstid).

Avvikelser från arbetsrättsliga bestämmelser genom kollektivavtal

MSB instämmer i utredningens bedömning om att arbetsrättsliga frågor så långt som möjligt ska hanteras av arbetsmarknadens parter och på det sätt som normalt gäller, men att det finns behov av att i lag reglera anpassningar av vissa villkor på arbetsmarknaden under krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden. Myndigheten anser att de anpassningar som utredningen föreslår i olika arbetsrättsliga lagar är väl avvägda men att det kan övervägas om avvikelser från dessa anpassningar genom kollektivavtal, åtminstone på lokal nivå, ska vara en något mer begränsad möjlighet än vad utredningen föreslår. Det finns en risk för att lokala anpassningar inte beaktar totalförsvarets behov i tillräcklig omfattning och därmed riskerar att inte tillgodose totalförsvarets behov på ett effektivt sätt. Det kan även vara svårt att på lokal nivå under störda förhållanden få tillräcklig kunskap om totalförsvarets behov.

Beredskapsbestämmelser om arbetstid (avsnitt 14.4)

Gällande arbetstider delar MSB utredningens förslag att det vid krig eller krigsfara i största möjliga mån ska planeras efter gällande arbetstidsreglering om bland annat max 48 timmars arbetstid per vecka och 11 timmars dygnsvila. Utredningens förslag om att under begränsad tid öka arbetstidsuttag till max 60 timmar bör dock även omfatta undantag från inplanering av dygnsvila om minst 11 timmar. Redan i normalläge finns möjligheten att undanta bland annat räddningstjänstpersonal från de 11 timmar dygnsvila vid särskilda pågående händelser. I ett pågående krig är det mycket troligt att dessa undantag behöver kunna tillämpas under en längre tid för vissa arbeten såsom räddningsstyrkor. Dessa kommer att befinna sig i eller nära krigszon och i planering för bemanning av dem behöver stor hänsyn kunna tas till när skiftbyten är möjliga att genomföra bland annat beroende på säkerhet för personalen när man rör sig från och till arbetsställe. Detta går inte att planera för i förväg och generella undantag för arbetstidens längd kan behöva övervägas redan innan veckoarbetstiden ökat från normala 42 timmar på vecka. Ett sådant undantag skulle innebära en större tydlighet vilket torde vara till gagn för totalförsvaret att det är klarlagt redan i förväg.

Framtida behov av utredningar

Avslutningsvis vill MSB framföra behov av ett par frågor som myndigheten ser kan behöva utredas framöver för att ytterligare utveckla den arbetsrättsliga beredskapen.

MSB anser att frågan om en i förväg reglerad möjlighet till tjänstledighet från ordinarie anställning för tjänstgöring, inkluderat utbildning, inom totalförsvaret skulle behöva

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Datum
2024-05-31Ärendenr
MSB 2024-03691

analyseras och utredas framöver för att se om det kan möjliggöra en ytterligare ökad flexibilitet för anpassning av personalbehov inom totalförsvaret.

Myndigheten ser även att det finns behov av att utreda den arbetsrättsliga regleringen för frivillig förstärkningspersonal i fredstid som kan övas i förväg och tas i anspråk i fredstida kriser på ett enklare sätt än vad nuvarande reglering tillåter.

I detta ärende har överdirektör Camilla Asp beslutat. Myndighetsjurist Mia Lindström har varit föredragande.

Camilla Asp

Mia Lindström